

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTES JULIANAS KOKOTES [*JULIANE KOKOTT*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2017. gada 30. martā¹

Lieta C-73/16

Peter Puškár

pret

***Finančné riaditeľstvo Slovenskej republiky,
Kriminálny úrad finančnej správy***

(Najvyššī sūd Slovenskej republiky (Slovākijas Republikas Augstākā tiesa, Slovākija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Personas datu apstrāde – Pamattiesību aizsardzība – Pirmstiesas procedūras nepieciešamība – Personas datu saraksts, kas izveidots nolūkā cīnīties pret krāpšanu nodokļu jomā – Saraksta kā pierādījuma pieņemamība – Lojālas sadarbības princips – Attiecības starp Eiropas Savienības Tiesas judikatūru un Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru

I. Ievads

1. Šī nav pirmā reize, kad domstarpības starp Slovākijas Augstāko tiesu un šīs dalībvalsts Konstitucionālo tiesu ir iemesls lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu². Šoreiz strīdīgs ir jautājums, vai nodokļu iestādes drīkst uzturēt konfidenciālu to fizisko personu sarakstu, kuras fiktīvi ieņem vadošus amatus noteiktu juridisko personu uzņēmumos. Šis strīds vienlaicīgi ir pamats jautājumam par efektīvu tiesību aizsardzību, proti, pirmkārt, vai par nosacījumu prasības celšanai drīkst izvirzīt obligātas administratīvas tiesību aizsardzības izmantošanu un, otrkārt, vai sarakstu drīkst noraidīt kā nepieņemamu pierādījumu, ja tas izplatīts bez nodokļu iestāžu piekrišanas. Un, visbeidzot, Tiesai jādara zināms valsts tiesai, vai tad, ja judikatūra ir pretrunīga, valsts tiesai ir jāņem vērā Tiesas vai arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas (ECT) judikatūra.

¹ Oriģinālvaloda – vācu.

² Skat. spriedumus, 2012. gada 8. novembris, *Profitube* (C-165/11, EU:C:2012:692, 36.–38. punkts), un 2013. gada 15. janvāris, *Križan* u.c. (C-416/10, EU:C:2013:8, 38.–46. punkts).

II. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesību akti

2. Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 8. pantā nostiprinātās tiesības uz personas datu aizsardzību tiek konkretizētas Datu aizsardzības direktīvā³, kura drīzumā tiks aizstāta ar Vispārīgo datu aizsardzības regulu⁴.

3. Datu aizsardzības direktīvas 6. panta 1. punktā ir ietverti konkrēti personas datu apstrādes principi:

“Dalībvalstis nosaka to, ka personas datiem jābūt:

a) apstrādātiem godīgi un likumīgi;

[..]

d) precīziem un nepieciešamības gadījumā atjauninātiem; jāveic visi reālie pasākumi, lai nodrošinātu, ka neprecīzus vai nepilnīgus datus, ņemot vērā to vākšanas vai turpmākās apstrādes nolūkus, dzēs vai izlabo;

[..]”

4. Datu aizsardzības direktīvas 7. pantā ir reglamentēts, kādu nosacījumu gadījumā personas datu apstrāde ir pieļaujama:

“Dalībvalstis paredz to, ka personas datus var apstrādāt tikai, ja:

a) datu subjekts nepārprotami devis savu piekrišanu;

[..]

c) vai apstrāde vajadzīga, lai izpildītu uz personas datu apstrādātāju attiecināmas juridiskas saistības;

[..]

e) vai apstrāde vajadzīga sabiedrības interesēs realizējama uzdevuma izpildei vai personas datu apstrādātājam vai trešajai personai, kurai dati tiek atklāti, piešķirto oficiālo pilnvaru realizācijai;

f) vai apstrāde vajadzīga personas datu apstrādātāja vai trešo personu, kurām dati tiek atklāti, likumīgo interešu ievērošanai, izņemot, ja šīs intereses ignorē, ņemot vērā datu subjekta pamattiesību un brīvību intereses, kurām nepieciešama aizsardzība saskaņā ar 1. panta 1. punktu.”

5. Datu aizsardzības direktīvas 10. pantā ir ietverta prasība sniegt datu subjektam noteiktu informāciju, ja datus ievāc tieši no datu subjekta. 11. pantā ir paredzēts atbilstošs tiesiskais regulējums gadījumam, ja dati netiek iegūti no datu subjekta. Tās 12. pantā ir paredzētas datu subjekta tiesības piekļūt informācijai par savu datu apstrādi, kā arī tā tiesības uz tādu datu izlabošanu, dzēšanu vai piekļuves noslēgšanu, kuru apstrāde neatbilst direktīvas noteikumiem.

3 Eiropas Parlamenta un Padomes 1995. gada 24. oktobra Direktīva 95/46/EK par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti (OV 1995, L 281, 31. lpp.) ar grozījumiem, kas izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 29. septembra Regulu (EK) Nr. 1882/2003 (OV 2003, L 284, 1. lpp.).

4 Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 27. aprīļa Regula (ES) 2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (OV 2016, L 119, 1. lpp.).

6. Atkāpes no noteiktām Datu aizsardzības direktīvas normām ir paredzētas 13. panta 1. punktā:

“Dalībvalstis var pieņemt tiesību aktus, lai ierobežotu 6. panta 1. punktā, 10. pantā, 11. panta 1. punktā, 12. pantā un 21. pantā paredzēto pienākumu un tiesību jomu, ja šāds ierobežojums ir nepieciešams aizsargpasākums:

[..]

- d) kriminālsodāmu noziedzīgu nodarījumu vai reglamentētu profesiju ētikas pārkāpumu profilaksei, izziņai, atklāšanai un kriminālvajāšanai;
- e) dalībvalsts vai Eiropas Savienības svarīgās ekonomiskās vai finansiālās interesēs, ieskaitot monetāros, budžeta un nodokļu jautājumus;
- f) ar oficiālo pilnvaru realizāciju c), d) un e) apakšpunktā minētajos gadījumos pat laiku pa laikam saistītajai uzraudzībai, pārbaudei un reglamentējošām funkcijām;

[..]”

7. Datu aizsardzības direktīvas 14. pantā ir ietvertas datu subjekta tiesības iebilst:

“Dalībvalstis piešķir datu subjektam tiesības:

- a) vismaz 7. panta e) un f) apakšpunktā norādītajos gadījumos jebkurā laikā uz viņa konkrēto situāciju attiecināmu nenoraidāmu likumīgu iemeslu dēļ iebilst pret datu apstrādi, kas attiecas uz viņu, ja vien attiecīgās valsts tiesību akti neparedz citādi. Ja iebildums ir pamatots, personas datu apstrādātāja ierosinātajā apstrād[ē] vairs nedrīkst iesaistīt šos datus;

[..]”

8. Datu aizsardzības direktīvas 22. pantā ir ietverta norma par tiesību aizsardzības līdzekļiem:

“Neierobežojot nevienu administratīva rakstura līdzekli, kuru var paredzēt, *inter alia*, 28. pantā minētajai uzraudzības iestādei pirms vēršanās tiesas iestādē, dalībvalstis nodrošina katras personas tiesības uz tiesiskas aizsardzības līdzekli par jebkuru tiesību, ko šai personai garantē minētajai datu apstrādei piemērojamais attiecīgās valsts likums, pārkāpumu.”

9. Datu aizsardzības direktīvas 28. panta 4. punktā ir paredzētas tiesības iesniegt sūdzību uzraudzības iestādē:

“Katra uzraudzības iestāde uzklausa jebkuras personas vai šo personu pārstāvošas apvienības iesniegtu prasību, kas saistīta ar šīs personas tiesību un brīvību aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi. Ieinteresēto personu jāinformē par prasības rezultātu.

Katra uzraudzības iestāde uzklausa jebkuras personas iesniegtās prasības par datu apstrādes likumības pārbaudēm, ja piemērojami saskaņā ar šīs direktīvas 13. pantu pieņemtie attiecīgās valsts noteikumi. Attiecīgo personu katrā ziņā jāinformē, ka pārbaude ir notikusi.”

B. Slovākijas tiesību akti

10. *Občiansky súdny poriadok* (Civilprocesa kodekss, turpmāk tekstā – “CPK”), redakcijā, kas piemērojama pamatlīetai, 250.v panta 1. un 3. punktā ir ietverts efektīvas tiesību aizsardzības regulējums:“(1) Ikviena fiziska vai juridiska persona, kura apgalvo, ka tās ar likumu aizsargātās tiesības un intereses ir aizskartas valsts pārvaldes iestādes prettiesiskas iejaukšanās dēļ, kas nav notikusi, pamatojoties uz iestādes pieņemtu lēmumu, un kas ir tieši vērsta pret šo personu vai to ietekmējusi, var izmantot efektīvu tiesību aizsardzību, ja tāda iejaukšanās un tās sekas turpinās vai ja saglabājas to atkārtotāšanās risks.

[..]

(3) Prasība nav pieņemama, ja prasītājs nav izmējis visus aizsardzības līdzekļus, ko piedāvā speciālu likumu noteikumi [..].”

11. *Zákon č. 9/2010 Z. z. o sťažnostiach* (Likums Nr. 9/2010 par administratīvajām sūdzībām) paredz iespēju iesniegt sūdzību par valsts pārvaldes iestādes darbību vai bezdarbību.

12. *Zákon č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok)* (Likums Nr. 563/2009 par nodokļu administrāciju (Nodokļu kodekss)) redakcijā, kas piemērojama konkrētajai lietai, 164. pants attiecas uz personas datu apstrādi:

“Nodokļu administrācijas nolūkos nodokļu iestādes, Finanšu pārvalde un (Finanšu) ministrija ir tiesīgas apstrādāt nodokļu maksātāju, to pārstāvju un citu subjektu personas datus atbilstīgi noteikumiem, kas ietverti speciālā likumā (95)⁵; personas datus drīkst paziņot tikai pašvaldībai kā nodokļu iestādei, finanšu iestādēm un ministrijai, kā arī citai personai, tiesai vai struktūrai, kas rīkojas kriminālprocesā, saistībā ar nodokļu administrāciju un šādu personu/tiesu/struktūru uzdevumu izpildi saskaņā ar speciālo likumu. Informātikas sistēmās (95) drīkst apstrādāt fiziskas personas vārdu un uzvārdu, tās dzīvesvietas adresi un valsts piešķirto personas kodu, ja minētajai personai reģistrācijas brīdī nav piešķirts nodokļu maksātāja identifikācijas numurs.”

13. *Zákon č. 333/2011 Z. z. o orgánoch štátnej správy v oblasti daní, poplatkov a colníctva* (Likums Nr. 333/2011 par valsts administrācijas iestādēm nodokļu, maksājumu un muitas jomā) 4. panta 3. punkta d), e) un o) apakšpunktā ir reglamentēti Finanšu pārvaldes uzdevumi, kuriem ir nozīme izskatāmajā lietā:

“Finanšu pārvalde pilda šādus uzdevumus:

- d) izveido, attīsta un pārvalda finanšu administrācijas informātikas sistēmas [..]; dara ministrijai zināmu nodomu veikt darbības, kas saistītas ar šādu informātikas sistēmu izveidi un attīstīšanu;
- e) izveido un uztur uzņēmēju un citu personu, kuras veic darbību, kam piemēro tiesību aktus muitas jomā, centrālo reģistru un nodrošina tā atbilstību attiecīgajiem Eiropas Komisijas reģistriem, izveido un uztur nodokļu maksātāju centrālo reģistru, uztur un atjaunina datu bāzi; izveido minētos reģistrus un uztur tos ar finanšu administrācijas informātikas sistēmu starpniecību;
- o) informē personas par to attiecīgajām tiesībām un pienākumiem nodokļu un nodevu jomā un tiesībām un pienākumiem saskaņā ar speciālā likuma noteikumiem [..]”

⁵ 95. piezīmē ir atsauce uz *Zákon č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov v znení neskorších predpisov* (Likums Nr. 428/2002 par personas datu aizsardzību) ar grozījumiem.

14. Likuma Nr. 333/2011 5. panta 3. punkta b) apakšpunktā ir reglamentēta datu apstrāde par pārkāpumiem:

“Finanšu administrācijas Noziedzīgu nodarījumu birojs izmanto finanšu administrācijas informātikas sistēmas, kurās tā savāc, apstrādā, saglabā, nosūta, izmanto, aizsargā un dzēš informāciju un personas datus par personām, kuras ir pārkāpušas tiesību aktus nodokļu vai muitas jomā, vai par personām, attiecībā uz kurām varētu būt pamatotas aizdomas, ka tās pārkāpj tiesību aktus nodokļu vai muitas jomā, vai par personām, kuras finanšu administrācijas kompetences ietvaros ir traucējušas vai ir pamatotas aizdomas, ka tās varētu traucēt sabiedrisko kārtību, kā arī turpmāku informāciju par šādiem tiesību aktu nodokļu vai muitas jomā pārkāpumiem vai par šādiem sabiedriskās kārtības traucējumiem; šādu informāciju un personas datus piegādā vai dara pieejamus Finanšu pārvaldei, Nodokļu birojam vai Muitas birojam tādā apjomā, kāds nepieciešams šo struktūru uzdevumu izpildei.”

III. Faktiskie apstākļi

15. *P. Puškār* ar 2014. gada 19. novembra prasību lūdza Slovērijas Republikas *Najvyšší súd* (Slovērijas Republikas Augstākā tiesa) aizliegt Finanšu pārvaldei un visām tās pakļautībā esošajām iestādēm, kā arī Finanšu administrācijas Noziedzīgu nodarījumu birojam iekļaut viņa (vārdu) fizisko personu sarakstā (saskaņā ar prasītāja minēto, 1227 personas), kuras, pēc valsts pārvaldes iestāžu domām, esot “biele kone” (tā parasti sarunvalodā dēvē personas, kas ieņem fiktīvus vadošos amatus). Šajā sarakstā vienai fiziskai personai parasti atbilst viena vai vairākas juridiskas personas (saskaņā ar prasītāja minēto kopumā 3369 juridiskas personas), kuru interesēs attiecīgā persona ir darbojusies, proti, norādot savu valsts piešķirto personas kodu, tā nodokļu maksātāja identifikācijas numuru, kura interesēs persona darbojas, un attiecīgās personas pilnvaru ilgumu. Vienlaikus prasītājs izvirzīja prasību, lai minētās iestādes viņa vārdu izsvītro no minētā vai analoga saraksta un no finanšu administrācijas informātikas sistēmām.

16. “Biele kone” saraksta esamību apstiprināja Finanšu administrācijas Noziedzīgu nodarījumu birojs, kas tomēr paziņoja, ka minēto sarakstu esot izveidojusi Finanšu pārvalde.

17. Prasītājs uzskata, ka Finanšu pārvaldes un Finanšu administrācijas Noziedzīgu nodarījumu biroja iejaukšanās ir prettiesiska jau tāpēc vien, ka viņa iekļaušana iepriekš minētajā sarakstā aizskar viņa personiskās tiesības, konkrētāk, tiesības uz goda, cieņas un reputācijas aizsardzību.

18. Augstākā tiesa atsevišķās tiesvedībās noraidīja minēto prasību kā nepamatotu līdzīgi kā citu divu sarakstā iekļautu personu prasības – gan procesuālu iemeslu dēļ, gan pēc būtības.

19. Izskatot prasītāja un pārējo iepriekš minēto personu iesniegtās konstitucionālās sūdzības, *Ústavný súd* (Konstitucionālā tiesa, Slovērija) konstatēja, ka Augstākā tiesa ar saviem spriedumiem esot pārkāpusi prasītāju pamattiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu.

20. Pēc lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemšanas Konstitucionālā tiesa vienā no šīm lietām turklāt nolēma, ka līdztekus tiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību esot pārkāptas arī pamattiesības uz personas datu aizsardzību pret nesankcionētu vākšanu un cita veida ļaunprātīgu izmantošanu. Balstoties uz šādu juridisko pamatu, Konstitucionālā tiesa atcēla visus iepriekš minētos Augstākās tiesas spriedumus un nosūtīja tai lietas atpakaļ atkārtotai izskatīšanai un izlemšanai pēc būtības. Vienlaikus tā uzsvēra, ka Augstākajai tiesai esot saistoša Eiropas Cilvēktiesību tiesas (ECT) judikatūra personas datu aizsardzības jomā.

21. Atlikušajos spriedumos Konstitucionālā tiesa esot pārmetusi Augstākajai tiesai, ka tā pamatlietas apstākļos ir piemērojusi formālu pieeju, interpretējot tiesību normu par prasības par valsts pārvaldes iestādes nepienācīgu iejaukšanos nepieņemamību. Augstākā tiesa neņemot vērā Slovērijā paredzēto pamattiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā konstitucionālo piemērojamību. Tās nodrošinot

iespēju celt prasību tiesā, lai pārbaudītu tos valsts pārvaldes iestāžu lēmumus un praksi, kas skar pamattiesības un pamatbrīvības. Turpretim Konstitucionālā tiesa neesot ņēmusi vērā Eiropas Savienības Tiesas judikatūru par Eiropas Savienības tiesību aktu personas datu aizsardzības jomā piemērošanu.

22. Atbilstoši lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu minētajai informācijai pēdējos gados ECT judikatūras ietekmē Slovākijas Konstitucionālā tiesa vairs neuzskatot, ka sūdzību saskaņā ar likumu par administratīvajām sūdzībām var vienmēr uzskatīt par efektīvu aizsardzības līdzekli pret valsts iestāžu prettiesisku iejaukšanos vai to bezdarbību. Tās prasība, lai Augstākā tiesa pamatlietā nepārprotami pielāgotos iepriekš minētajai ECT judikatūrai, saskaņā ar Slovākijas tiesību aktiem ir saistoša, lai turpinātu tiesvedību pēc būtības, neņemot tādā pašā apjomā vērā Eiropas Savienības tiesību un Tiesas judikatūras ietekmi.

IV. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

23. Tādēļ Slovākijas Republikas Augstākā tiesa uzdod Tiesai šādus jautājumus:

- “1) Vai Hartas 47. panta pirmā daļa – atbilstoši kurai ikvienai personai, kuras tiesības, tātad arī tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību saistībā ar personas datu apstrādi, kas noteiktas Datu aizsardzības direktīvas 1. panta 1. punktā un nākamajos noteikumos, ir tikušas pārkāptas, ir tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību, ievērojot minētajā Hartas 47. pantā paredzētos nosacījumus – pieļauj tādu valsts tiesību normu, kurā iespēja izmantot šādu efektīvu tiesību aizsardzību, vēršoties administratīvajā tiesā, ir pakārtota nosacījumam, ka prasītājs savu tiesību un brīvību aizsardzībai pirms prasības celšanas tiesā ir izsmēlis visus aizsardzības līdzekļus, ko piedāvā tāda speciāla likuma, kāds ir Slovākijas likums par administratīvajām sūdzībām, noteikumi?
- 2) Vai to tiesību uz personas datu aizsardzību iespējama pārkāpuma gadījumā, kuras saistībā ar Eiropas Savienību galvenokārt ir tikušas īstenotas ar Datu aizsardzības direktīvu un kuras it īpaši ietver:
- dalībvalstu pienākumu nodrošināt privātās dzīves neaizskaramību attiecībā uz personas datu apstrādi (1. panta 1. punkts), kā arī
 - dalībvalstu pilnvaras veikt personas datu apstrādi, ja tā vajadzīga sabiedrības interesēs realizējama uzdevuma izpildei (7. panta e) punkts) vai personas datu apstrādātājam, vai trešajai personai, vai trešajām personām, kurām dati tiek atklāti, likumīgo interešu realizācijai, un
 - dalībvalsts ekskluzīvās pilnvaras ierobežot pienākumu un tiesību jomu (13. panta 1. punkta e) un f) apakšpunkts), ja šāds ierobežojums ir nepieciešams aizsargpasākums dalībvalsts vai Eiropas Savienības svarīgās ekonomiskās vai finansiālās interesēs, ieskaitot monetāros, budžeta un nodokļu jautājumus,
- tiesības uz privātās un ģimenes dzīves, dzīvokļa un saziņas neaizskaramību, kas noteiktas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 7. pantā, un tiesības uz personas datu aizsardzību, kas noteiktas tās 8. pantā, var tikt interpretētas tādējādi, ka dalībvalsts bez datu subjekta atļaujas nevar sagatavot personas datu sarakstus nodokļu administrēšanas nolūkos, proti, ka personas datu ieguve valsts iestādes rīcībā, lai cīnītos pret krāpšanu nodokļu jomā, pati par sevi ir riskanta?
- 3) Vai tāds dalībvalsts finanšu iestādes saraksts, kurā ir ietverti prasītāja personas dati un kura konfidencialitāti nodrošina atbilstoši tehniski un organizatoriski pasākumi personas datu aizsardzībai pret nesankcionētu atklāšanu vai piekļuvi saskaņā ar Datu aizsardzības direktīvas 17. panta 1. punktu, un kuru prasītājs ir ieguvis bez minētās dalībvalsts finanšu iestādes likumīgas

atļaujas, var tikt uzskatīts par nelikumīgu pierādījumu, kura iesniegšana valsts tiesai ir jānoraida atbilstīgi Savienības tiesību principam par lietas taisnīgu izskatīšanu, kas noteikts Hartas 47. panta otrajā daļā?

- 4) Vai iepriekš minētajām tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību un uz lietas taisnīgu izskatīšanu (it īpaši, atbilstoši iepriekš minētajam Hartas 47. pantam) atbilst tāda valsts tiesas pieeja, atbilstoši kurai, ja kādā konkrētā lietā pastāv Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūra, kas atšķiras no Eiropas Savienības Tiesas sniegtās atbildes, tā, pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienību 4. panta 3. punktā minēto lojālas sadarbības principu un uz Līguma par Eiropas Savienības darbību 267. pantu, piešķir prioritāti Eiropas Savienības Tiesas juridiskajam virzienam?”

24. Rakstveida apsvērumus iesniedza *P. Puškár*, Slovērijas Republika, Čehijas Republika, Spānijas Karaliste, Francijas Republika, Itālija, Polija un Eiropas Komisija. 16. februāra tiesas sēdē līdztekus *P. Puškár* un Slovērijai piedalījās Spānija un Komisija.

V. Juridiskais vērtējums

25. Pirmais un trešais jautājums, kuru uzdod Augstākā tiesa, skar tiesību aizsardzības procedūru. Tādēļ tie ir jāaplūko secīgi (skat. B un C punktu), t.i., pirms otrā jautājuma par strīdīgā saraksta saderību ar personas datu aizsardzību, kurš skar lietas būtību (šajā ziņā skat. D punktu). Noslēgumā ir jāanalizē ceturtais jautājums, kurš attiecas uz varbūtējām pretrunām starp Tiesas un ECT judikatūru (šajā ziņā skat. E punktu). Katrā ziņā sākumā ir jāprecizē, ciktāl ES tiesību akti datu aizsardzības jomā ir piemērojami strīdīgajam sarakstam (šajā ziņā skat. A punktu).

A. Par ES tiesību aktu datu aizsardzības jomā piemērojamību

26. It īpaši Spānija uzskata, ka ES tiesību akti datu aizsardzības jomā pamatlietā neesot piemērojami.

27. Šajā ziņā ir jānošķir Datu aizsardzības direktīva un Hartas 8. pants.

28. Datu aizsardzības direktīvas piemērošanas jomu it īpaši ierobežo tās 3. panta 2. punkts. Tajā ir paredzēts, ka direktīva tostarp neattiecas uz pasākumiem krimināltiesību jomā. Tā tam jābūt arī gadījumā, ja strīdīgo sarakstu izmanto krimināltiesiskām vajadzībām⁶. Turpretim Datu aizsardzības direktīva principā ir piemērojama nodokļu iekasēšanas vajadzībām un saraksta izmantošanai šajā kontekstā⁷. Tas izriet no Datu aizsardzības direktīvas 13. panta 1. punkta e) apakšpunkta, kurā ir skaidri pieļauts datu aizsardzības ierobežojums nodokļu vajadzībām.

29. Turpretim Datu aizsardzības direktīvas 3. panta 2. punkts neskar Hartas 8. pantā noteikto pamattiesību uz personas datu aizsardzību piemērošanas jomu. Tā it īpaši izriet no Hartas 51. panta 1. punkta. Tajā ir noteikts, ka Savienības tiesību sistēmā garantētās pamattiesības ir piemērojamas visās situācijās, kuras reglamentē Savienības tiesību akti⁸. Kā it īpaši jau ir secināts spriedumā *Åkerberg Fransson*, Harta ir piemērojama arī sankcijām nodokļu tiesību jomā, ja runa ir par Savienības tiesību aktos izvirzītām prasībām nodokļu jomā⁹. Šajā ziņā īpaši ir jāņem vērā apgrozījuma un akcīzes nodokļi. Tomēr Savienības tiesību akti ir piemērojami arī noteiktiem tiešo nodokļu jautājumiem,

6 Skat. spriedumus, 2003. gada 6. novembris, *Lindqvist* (C-101/01, EU:C:2003:596, 43. punkts), kā arī 2008. gada 16. decembris, *Satakunnan Markkinapörssi* un *Satamedia* (C-73/07, EU:C:2008:727, 41. punkts).

7 Skat. spriedumu, 2008. gada 16. decembris, *Huber* (C-524/06, EU:C:2008:724, 45. punkts).

8 Spriedumi, 2013. gada 26. februāris, *Åkerberg Fransson* (C-617/10, EU:C:2013:105, 19. punkts), un 2015. gada 17. decembris, *WebMindLicenses* (C-419/14, EU:C:2015:832, 66. punkts).

9 Spriedums, 2013. gada 26. februāris (C-617/10, EU:C:2013:105, 27. punkts).

piemēram, konkrētu saskaņošanas pasākumu¹⁰ piemērošanas jomā vai gadījumā, ja tiek ierobežotas pamatbrīvības¹¹. Tādēļ konkrētā gadījumā valsts tiesai bieži ir jāizvērtē, vai Harta ir piemērojama. Ja Savienības tiesību akti un Harta nav piemērojami, visādā ziņā bieži līdzīgas prasības izrietēs arī no ECPAK 8. panta.

30. Izskatāmajā lietā no iepriekš minētā izriet, ka Datu aizsardzības direktīva un Harta ir piemērojamas saraksta izmantošanai nodokļu iekasēšanas nolūkā, savukārt krimināltiesiskajā jomā ir piemērojama tikai Harta, ciktāl runa ir par jautājumiem, kurus reglamentē Savienības tiesību akti.

B. Par pirmo jautājumu – obligātais administratīvais aizsardzības līdzeklis

31. Pirmais jautājums skar tiesību aizsardzības tiesā nosacījumus, īstenojot tiesības saistībā ar personas datiem. Augstākā tiesa vēlas noskaidrot, vai ar tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību, kas nostiprinātas Hartas 47. panta pirmajā daļā, ir saderīgi prasības pieņemamību pakārtot apstāklim, vai prasītājs pirms tam ir pilnībā izsmēlis administratīvos aizsardzības līdzekļus.

32. Šā jautājuma pamatā acīmredzami ir apstākļi, ka Slovākijas Konstitucionālā tiesa ir apšaubījusi šo prasības celšanas nosacījumu.

33. Parasti Tiesa uz šādiem jautājumiem sniedz atbildi, norādot uz dalībvalstu procesuālo autonomiju, kura jāīsteno, ievērojot līdzvērtības un efektivitātes principus¹². Tomēr procesuālā autonomija ir piemērojama tikai tad, ja Savienības tiesību aktos nav izvirzītas nekādas prasības. Bet Datu aizsardzības direktīvā faktiski ir ietverti noteikumi, kuros katrā ziņā ir aplūkots šis jautājums. Tādēļ, neņemot vērā iespēju izolēti īstenot Hartas 8. pantā¹³ paredzētās tiesības, vispirms ir jāanalizē direktīvas noteikumi (šajā ziņā skat. 2. punktu), lai pēc tam varētu aplūkot saikni starp efektivitātes principu un tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību (šajā ziņā skat. 3. punktu). Nobeigumā var izdarīt secinājumus par šīm prasībām saistībā ar obligātajiem administratīvajiem aizsardzības līdzekļiem (šajā ziņā skat. 4. punktu). Tomēr vispirms ir jāmin daži apsvērumi par šā jautājuma pieņemamību (šajā ziņā skat. 1. punktu).

1. Par pirmā jautājuma pieņemamību

34. Pirmā jautājuma pieņemamību it īpaši apstrīd *P. Puškár*. Viņš norāda, ka ir licis lietā dažādus aizsardzības līdzekļus, kuri visi ir tikuši noraidīti. Tādēļ šis jautājums esot hipotētisks.

35. Tomēr, kā *P. Puškár* pats atzīst, uz prejudiciālajiem jautājumiem par Savienības tiesību interpretāciju, kurus valsts tiesa uzdevusi pašas noteiktajos tiesiskā regulējuma un faktisko apstākļu ietvaros, kuru precizitāte Tiesai nav jāpārbauda, attiecas atbilstības pieņēmums. Tiesa var atteikties lemt par valsts tiesas lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu tikai tad, ja acīmredzami ir skaidrs, ka lūgtajai Savienības tiesību interpretācijai nav nekāda sakara ar pamatlīnijas faktiskajiem apstākļiem vai tās priekšmetu, ja problēma ir hipotētiska vai arī ja Tiesas rīcībā nav tādas vajadzīgās faktiskās un juridiskās informācijas, lai varētu sniegt noderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem¹⁴.

10 Skat., piemēram, spriedumu, 2013. gada 22. oktobris, *Sabou* (C-276/12, EU:C:2013:678, 23. punkts un nākamie punkti).

11 Spriedums, 2015. gada 11. jūnijs, *Berlington Hungary* u.c. (C-98/14, EU:C:2015:386, 74. punkts un tajā minētā judikatūra).

12 Skat., piemēram, spriedumu, 2014. gada 8. maijs, *N.* (C-604/12, EU:C:2014:302, 41. punkts un tajā minētā judikatūra).

13 Skat. iepriekš 29. punktu.

14 Skat., piemēram, spriedumu, 2014. gada 17. jūlijs, *Y. S.* (C-141/12 un C-372/12, EU:C:2014:2081, 63. punkts un tajā minētā judikatūra).

36. Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu diemžēl nav precizēts, kādus administratīvos aizsardzības līdzekļus *P. Puškár* ir izmējis. Tomēr tajā ir norādīts, ka starp Slovākijas Augstāko tiesu un Konstitucionālo tiesu pastāv domstarpības par vajadzību izsmelt administratīvos aizsardzības līdzekļus un to radītām sekām attiecībā uz prasības pieņemamību. Tādēļ šis jautājums nav acīmredzami hipotētisks, bet gan uz to ir jāsniedz atbilde.

2. Par Datu aizsardzības direktīvas prasībām

37. Datu aizsardzības direktīvā aizsardzības līdzekļi ir aplūkoti 22. un 28. pantā. Tās 22. pantā ir paredzēts, ka, neierobežojot nevienu pārsūdzības procedūru atbilstoši 28. panta 4. punktam, ikvienai personai ir tiesības uz tiesiskas aizsardzības līdzekli par jebkuru tiesību, ko šai personai garantē minētajai datu apstrādei piemērojamais attiecīgās valsts likums, skārums.

38. Saskaņā ar Datu aizsardzības direktīvas 28. panta 4. punktu ikviena persona var vērsties tā sauktajā uzraudzības iestādē ar sūdzību, kas saistīta ar šīs personas tiesību un brīvību aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi. Uzraudzības iestāde var uzklaut ikvienas personas iesniegtās sūdzības par datu apstrādes likumības pārbaudēm.

39. Pirmajā mirklī Datu aizsardzības direktīvas 22. pantu un 28. panta 4. punktu var identificēt kā tiesību normas, kuras datu aizsardzības tiesību īstenošanas jomā skar saikni starp tiesību subjekta prasību un administratīvu aizsardzības līdzekli.

40. Tomēr iedziļinoties kļūst skaidrs, ka pārsūdzības procedūra, kas minēta Datu aizsardzības direktīvas 28. panta 4. punktā, jau nu noteikti nav izskatāmās prejudiciāla nolēmuma tiesvedības priekšmets. Datu aizsardzības direktīvā noteikto pārsūdzības procedūru vada tajā paredzētā neatkarīgā uzraudzības iestāde¹⁵. Turpretim administratīvo sūdzību, kura saskaņā ar Slovākijas tiesību aktiem ir nosacījums, lai varētu celt prasību, iesniedz kompetentajām administratīvajām iestādēm.

41. Plašāk formulētais noteikums, kas ietverts drīzumā piemērojamās Vispārīgās datu aizsardzības regulas 79. pantā, katrā ziņā uzskatāmi atspoguļo to, kā tiesībām celt prasību datu aizsardzības jomā jākorēlē ar citiem aizsardzības līdzekļiem. Tajā ir paredzēts, ka, neskarot pieejamos administratīvos vai ārpusstiesas aizsardzības līdzekļus, tai skaitā tiesības iesniegt sūdzību uzraudzības iestādē, ikvienam datu subjektam ir tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā.

42. Katrā ziņā nākotnē tiesību aizsardzība tiesā tādējādi tiks nodrošināta, neskarot visus pārējos aizsardzības līdzekļus. Tas nozīmē, ka tiesības celt prasību neskar pārējos aizsardzības līdzekļus.

43. Tomēr vēl nav noskaidrots, vai prasības celšanu drīkst obligāti pakārtot tam, vai ir izsmelts cits aizsardzības līdzeklis. No Vispārīgās datu aizsardzības regulas 79. panta šajā ziņā izriet tikai tas, ka tiesību aizsardzībai tiesā ir jābūt efektīvai. Tādējādi pienākums pirms prasības celšanas izsmelt citu aizsardzības līdzekli būs nepieņemams, ja šā nosacījuma dēļ tiesību aizsardzība tiesā nebūs efektīva.

44. Datu aizsardzības direktīvas 22. pants gan attiecas tikai uz īpašu aizsardzības līdzekli, un tajā nav skaidras prasības, lai tiesību aizsardzība tiesā būtu efektīva, tomēr katrā ziņā efektivitātes pazīme ir pati par sevi saprotama¹⁶. Tas, ka tiesības uz tiesību aizsardzību tiesā nevar apdraudēt citus aizsardzības līdzekļus, ir saprotams jau tādēļ vien, ka 22. pantā šis jautājums nav reglamentēts.

¹⁵ Skat. spriedumus, 2010. gada 9. marts, Komisija/Vācija (C-518/07, EU:C:2010:125, 17. punkts un nākamie punkti), 2012. gada 16. oktobris, Komisija/Austrija (C-614/10, EU:C:2012:631, 36. punkts un nākamie punkti), un 2015. gada 6. oktobris, *Schrems* (C-362/14, EU:C:2015:650, 38. punkts un nākamie punkti).

¹⁶ Skat., piemēram, spriedumus, 1985. gada 9. jūlijs, *Bozzetti* (179/84, EU:C:1985:306, 17. punkts), 2008. gada 15. aprīlis, *Impact* (C-268/06, EU:C:2008:223, 45. punkts), 2011. gada 8. marts, *Lesoochranárske zoskupenie* (C-240/09, EU:C:2011:125, 47. punkts), un 2016. gada 8. novembris, *Lesoochranárske zoskupenie VLK* (C-243/15, EU:C:2016:838, 65. punkts).

45. Tādējādi arī pamatlietā piemērojamās tiesības celt prasību, kas izriet no Datu aizsardzības direktīvas, nozīmē, ka izvirzīt prasību par pirmstiesas procedūras izsmelšanu var tikai tad, ja tā neietekmē tiesību aizsardzības tiesā efektivitāti. Tas ir līdzīgs ierobežojums tam, kādu efektivitātes princips izvirza valsts procesuālajai autonomijai.

3. Par efektivitātes principu un tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību

46. Atbilstoši valsts procesuālās autonomijas principam, ja attiecīgajā jautājumā nav Savienības tiesiskā regulējuma, katras dalībvalsts tiesību sistēmas kompetencē ir izstrādāt procesuālos noteikumus prasībām, kas paredzētas, lai aizsargātu tiesības, kuras personām ir noteiktas Savienības tiesībās.

47. Tradicionāli šo autonomiju ierobežo līdzvērtības un efektivitātes principi. Izskatāmajā lietā interese ir tikai par pēdējo no minētajiem. Tas nosaka, ka valsts procesuālajiem noteikumiem jābūt tādiem, kuri nepadara praktiski neiespējamu vai pārmērīgi neapgrūtina Savienības tiesību sistēmā piešķirto tiesību īstenošanu¹⁷.

48. Tiesa vairākkārt ir atzinusi, ka ikviens gadījums, kurā rodas jautājums, vai valsts procesuālais noteikums padara praktiski neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtina Savienības tiesību piemērošanu, ir jāizvērtē, ņemot vērā šī noteikuma lomu procesā, tā attīstību un īpatnības, apskatot tās kopumā dažādās valsts instancēs; šajā kontekstā attiecīgi jāņem vērā valsts tiesu sistēmas pamatprincipi, piemēram, tiesību uz aizstāvību aizsardzība, tiesiskās noteiktības princips un pienācīgs process¹⁸.

49. Tomēr pēdējā laikā efektivitātes principu arvien vairāk asociē ar Hartas 47. panta pirmajā daļā paredzētajām tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību¹⁹. Pēdējo mēnešu laikā pat ir bijuši divi attiecīgi spriedumi, kuri vairs nav balstīti uz efektivitātes principu, bet gan tikai uz Hartas 47. panta pirmo daļu²⁰.

50. Atsauce uz Hartas 47. panta pirmo daļu strukturē attiecīgā pasākuma vajadzīgo izvērtējumu, jo tā nenovēršami liek pievērst uzmanību pamattiesību ierobežojumiem, kas izriet no 52. panta 1. punkta²¹. Tajā ir noteikts, ka pamattiesību ierobežojums ir pamatots tikai tad, ja tas ir noteikts tiesību aktos un respektē attiecīgo tiesību būtību. Ievērojot samērīguma principu, ierobežojumus turklāt drīkst uzlikt tikai tad, ja tie ir nepieciešami un patiešām atbilst vispārējas nozīmes mērķiem, ko atzinusi Savienība, vai vajadzībai aizsargāt citu personu tiesības un brīvības. Samērīguma princips turklāt ir arī efektivitātes principa sastāvdaļa. Tajā tas izpaužas kā *pārmērīga* apgrūtinājuma ierobežojums.

51. Tādēļ Hartas 47. panta pirmā daļa un efektivitātes princips galu galā iemieso vienu un to pašu tiesību principu un tos var izvērtēt kopā, piemērojot Hartas 47. panta pirmajā daļā un 52. panta 1. punktā noteiktos kritērijus.

17 Skat., piemēram, spriedumus, 1976. gada 16. decembris, *Rewe-Zentralfinanz* un *Rewe-Zentral* (33/76, EU:C:1976:188, 5. punkts), 1983. gada 9. novembris, *San Giorgio* (199/82, EU:C:1983:318, 12. punkts), 1995. gada 14. decembris, *Peterbroeck* (C-312/93, EU:C:1995:437, 12. punkts), 2004. gada 7. janvāris, *Wells* (C-201/02, EU:C:2004:12, 67. punkts), 2016. gada 20. oktobris, *Danqua* (C-429/15, EU:C:2016:789, 29. punkts), un 2016. gada 21. decembris, *TDC* (C-327/15, EU:C:2016:974).

18 Spriedumi, 1995. gada 14. decembris, *Peterbroeck* (C-312/93, EU:C:1995:437, 14. punkts), 2003. gada 10. aprīlis, *Steffensen* (C-276/01, EU:C:2003:228, 66. punkts), un 2016. gada 20. oktobris, *Danqua* (C-429/15, EU:C:2016:789, 42. punkts).

19 Skat., piemēram, spriedumus, 2010. gada 22. decembris, *DEB* (C-279/09, EU:C:2010:811, 28. un 31. punkts), 2013. gada 11. aprīlis, *Edwards* un *Pallikaropoulos* (C-260/11, EU:C:2013:221, 33. punkts), 2015. gada 6. oktobris, *East Sussex County Council* (C-71/14, EU:C:2015:656, 52. punkts), un 2016. gada 13. oktobris, *Polkomtel* (C-231/15, EU:C:2016:769, 23. un 24. punkts), kā arī manus secinājumus lietās *Mellor* (C-75/08, EU:C:2009:32, 28. punkts), *Alassini* (no C-317/08 līdz C-320/08, EU:C:2009:720, 42. punkts), un *Lesoochranárske zoskupenie VLK* (C-243/15, EU:C:2016:491, 99. punkts).

20 Spriedumi, 2016. gada 15. septembris, *Star Storage* u.c. (C-439/14 un C-488/14, EU:C:2016:688, 46. punkts), un 2016. gada 8. novembris, *Lesoochranárske zoskupenie VLK* (C-243/15, EU:C:2016:838, 65. punkts).

21 Ilustratīvi skat. spriedumus, 2013. gada 4. jūnijs, *ZZ* (C-300/11, EU:C:2013:363, 51. punkts), 2014. gada 17. septembris, *Liivimaa Lihaveis* (C-562/12, EU:C:2014:2229, 67. punkts un nākamie punkti), un 2016. gada 15. septembris, *Star Storage* u.c. (C-439/14 un C-488/14, EU:C:2016:688, 49. punkts un nākamie punkti).

4. Par obligātas pirmstiesas procedūras saderību ar efektīvu tiesību aizsardzību

52. Tādējādi ir jāizvērtē, vai pienākums pirms prasības celšanas obligāti izsmelt administratīvos aizsardzības līdzekļus ir saderīgs ar Hartas 47. panta pirmo daļu un efektivitātes principu.

53. Šāds procesuāls noteikums katrā ziņā aizkavē piekļuvi tiesību aizsardzībai tiesā. Turklāt tas var radīt arī papildu izdevumus. Iespējams, ka administratīvās iestādes par aizsardzības līdzekļa izskatīšanu paredz iekasēt nodevas. Tāpat var izrādīties noderīgi vai vajadzīgi izmantot advokāta pakalpojumus vai iesniegt eksperta atzinumu.

54. Tādējādi pienākums pirms prasības celšanas izsmelt administratīvos aizsardzības līdzekļus skar tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā.

55. Tomēr saskaņā ar Hartas 52. panta 1. punktu šāds procesuālais noteikums var būt pamatots.

56. Kā izriet no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu, tāds noteikums Slovākijā ir noteikts tiesību aktos. Nekas neliecina, ka tas ietekmētu tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību būtību, jo tas neierobežo to personu loku, kuras principā var izmantot tiesību aizsardzību tiesā²². Tām tikai ir paredzēts papildu procedūras posms.

57. Tādēļ izšķiroša nozīme ir obligātā administratīvā aizsardzības līdzekļa samērīgumam.

58. Samērīguma princips paredz, ka pasākumam ir jābūt “piemērotam, nepieciešamam un samērīgam ar izvirzīto mērķi²³”²⁴. Kā tiek uzsvērts Hartas 52. panta 1. punktā, tam jābūt vispārējas nozīmes mērķim, ko atzinusi Savienība, vai nepieciešamam, lai aizsargātu citu personu tiesības un brīvības.

59. Augstākā tiesa uzskata, ka administratīvo aizsardzības līdzekļu izsmelšana paredz efektivitātes pieaugumu, jo tie sniedz administratīvai iestādei iespēju novērst apgalvoto prettiesisko iejaukšanos un aiztaupa tai negaidītu tiesvedību. Turklāt šajā pirmstiesas procedūrā tiek precizēts strīds starp lietas dalībniekiem, kas tiesām atvieglo turpmāku tiesvedības izskatīšanu. Jāpiebilst, ka administratīvie aizsardzības līdzekļi aizsargā tiesas no nevajadzīgām tiesvedībām un var veicināt tiesisko mieru arī tādējādi, ka tiesību subjekts iejaukšanos akceptē, piemēram, pārliecinoša pamatojuma dēļ, bez tiesvedības izskatīšanas tiesā. Visbeidzot administratīvie aizsardzības līdzekļi parasti visiem lietas dalībniekiem ir izmaksu ziņā izdevīgāki nekā tiesību aizsardzība tiesā.

22 Skat. spriedumus, 2015. gada 6. oktobris, *Schrems* (C-362/14, EU:C:2015:650, 95. punkts), un 2016. gada 4. maijs, *Pillbox 38* (C-477/14, EU:C:2016:324, 161. punkts).

23 Attiecībā uz formulējumu skat. manus secinājumus lietā *G4S Secure Solutions* (C-157/15, EU:C:2016:382, 98. punkts), ciešā saistībā ar Francijas *Conseil constitutionnel* nolēmumiem, 2015. gada 22. decembris, Nr. 2015-527 QPC (FR:CC:2015:2015.527.QPC, 4. un 12. punkts) un 2016. gada 19. februāris, Nr. 2016-536 QPC (FR:CC:2016:2016.536.QPC, 3. un 10. punkts); līdzīgi Francijas *Conseil d'État* spriedums, 2011. gada 26. oktobris, Nr. 317827 (FR:CEASS:2011:317827.20111026); skat. arī Vācijas *Bundesverfassungsgericht* [Federālā Konstitucionālā tiesa], *BVerfGE* 120, 274, 318 un 319 (DE:BVerfG:2008:rs20080227.1bvr037007, 218. punkts).

24 Skat., piem., spriedumu, 2016. gada 4. maijs, *Pillbox 38* (C-477/14, EU:C:2016:324, 48. punkts un tajā minētā judikatūra).

60. Savienības tiesību akti atzīst šādu mērķi, kā to liecina līdzīgas pirmstiesas procedūras, piemēram, civildienesta tiesību jomā²⁵ vai saistībā ar tiesībām piekļūt dokumentiem²⁶. Šim nolūkam paredzētas arī apelācijas instances, kuras tika izveidotas, piemēram, Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma birojā (EUIPO)²⁷ vai Eiropas Ķimikāliju aģentūrā²⁸. Ne velti arī sūdzības iesniegšana Eiropas ombudam ir pakārtota administratīvai sūdzībai²⁹.

61. Vēlos piebilst, ka šis mērķis ir atzīts arī Vācijas tiesību sistēmā. Vācijas administratīvajā procesā administratīvo aizsardzības līdzekļu izmantošana saskaņā ar *Verwaltungsgerichtsordnung* [Administratīvā procesa likuma] 68. pantu sistemātiski ir prasības celšanas nosacījums. Pārsvārā³⁰ šī nosacījuma lietderība netiek apstrīdēta. Gluži pretēji, tiesām jau ir bijis jālemj par to, vai administratīvo aizsardzības līdzekļu daļēja atcelšana ir saderīga ar augstāka juridiska spēka tiesību normām³¹.

62. Nav šaubu, ka obligāta pirmstiesas procedūra ir piemērota, lai sasniegtu 59. punktā minētos mērķus. Nav arī cita mazāk ierobežojoša līdzekļa, kurš vienlīdz varētu īstenot šos mērķus.

63. Tādējādi atliek noskaidrot jautājumu, vai obligātais administratīvais aizsardzības līdzeklis ir samērīgs vai attiecīgi atbilstīgs izvirzītajam mērķim. Atbilde uz šo jautājumu ir atkarīga no administratīvā aizsardzības līdzekļa konkrētajiem noteikumiem. Galīgu vērtējumu par tiem galu galā var sniegt tikai valsts tiesa.

64. Tas it īpaši attiecas uz *P. Puškār* minēto apstākli, proti, apgalvoto nedrošību, vai termiņš prasības celšanai sākas jau pirms lēmuma pieņemšanas par administratīvo aizsardzības līdzekli. Ja valsts tiesa secina, ka attiecīgajā brīdī šāda nedrošība faktiski eksistēja, būtu neiedomājami pakārtot prasības pieņemamību administratīva aizsardzības līdzekļa izsmelšanai.

65. Jāpiebilst, ka Tiesa patērētāju tiesību aizsardzības jomā ir lēmusi, ka obligāta mierizlīguma procedūra pirms prasības celšanas tiesā bija pieņemama, jo tā tostarp būtiski neaizkavēja prasības celšanu un patērētājam nerādīja izmaksas vai arī tās bija ļoti nelielas³².

66. Šiem abiem aspektiem ir nozīme arī, vērtējot obligāto administratīvo aizsardzības līdzekli. Šī procesuālā noteikuma atbilstību noteikti liktu apšaubīt būtiska aizkavēšanās vai pārmērīgas izmaksas, kas radušās sūdzības iesniedzējam.

25 Skat. Civildienesta noteikumu 90. un 91. pantu.

26 Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 30. maija Regulas (EK) Nr. 1049/2001 par publisku piekļuvi Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas dokumentiem 8. pants (OV 2001, L 145, 43. lpp.).

27 Padomes 2009. gada 26. februāra Regulas (EK) Nr. 207/2009 par Kopienas preču zīmi 58. pants un nākamie panti (OV 2009, L 78, 226. lpp.).

28 Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 18. decembra Regulas (EK) Nr. 1907/2006, kas attiecas uz ķimikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu (REACH) 89. pants un nākamie panti (OV 2006, L 396, 1. lpp.).

29 Eiropas Parlamenta lēmuma par noteikumiem un vispārējiem nosacījumiem, kas reglamentē ombuda pienākumu izpildi, 2. panta 4. punkta pēdējā teikuma daļa (OV 1994, L 113, 15. lpp.).

30 Skat. tomēr *Bundesverfassungsgericht* rīkojumu, 1975. gada 28. oktobris (2 BvR 883/73, 379/74, 497/74, 526/74, *Neue Juristische Wochenschrift* 1976, 34. [36. un 37.]).

31 *Bundesverfassungsgericht* rīkojums, 1973. gada 9. maijs (2 BvL 43 un 44/71, *Neue Juristische Wochenschrift* 1973, 1683) un *Bayrischer Verfassungsgerichtshof* [Bavārijas Konstitucionālās tiesas] nolēmumi, 2006. gada 15. novembris, R. R. un K. N. (6-VII-05 un 12-VII-05, *VerfGHE* 59, 219), kā arī 2008. gada 23. oktobris, A. D.-G. (10-VII-07, *VerfGHE* 61, 248).

32 Spriedums, 2010. gada 18. marts, *Alassini* u.c. (no C-317/08 līdz C-320/08, EU:C:2010:146, 55. un 57. punkts).

67. Kas attiecas uz aizkavēšanos, jāsecina, ka jau Hartas 47. panta otrajā daļā ir noteiktas ikvienas personas tiesības uz laikus veiktu lietas izskatīšanu. Šīs tiesības gan attiecas uz lietas izskatīšanu tiesā, tomēr tās, protams, nedrīkst ierobežot, paredzot prasības celšanas nosacījumu. Tādēļ ECT, izvērtējot tiesvedības ilgumu, ņem vērā arī obligāto administratīvo aizsardzības līdzekļu ilgumu³³. Pat gadījumā, ja Hartas 47. panta otrās daļas piemērošanu noraidītu, līdzīgas prasības izrietētu no vispārīga Savienības tiesību principa³⁴.

68. Jautājumā par izdevumiem Hartas 47. panta trešajā daļā juridiskās palīdzības sniegšana gan ir paredzēta tikai tad, ja tā ir nepieciešama, lai nodrošinātu efektīvu tiesiskuma īstenošanu. Principā nav nekas nav iebilstams pret atbilstīgām nodevām par administratīvas procedūras izskatīšanu³⁵.

69. Tomēr nodevu iekasēšanai par obligātu administratīvo aizsardzības līdzekli ir jāparedz stingrāki ierobežojumi, jo šī pirmstiesas procedūra ir šķērslis Hartas 47. pantā garantēto tiesību uz tiesību aizsardzību tiesā īstenošanai un tās ir papildu izmaksas, ņemot vērā ar tiesību aizsardzību tiesā saistītos izdevumus³⁶. Tādēļ princips, kas ir tiesību uz juridisko palīdzību pamatā, aptver arī obligātā administratīvā aizsardzības līdzekļa izmaksas. Turklāt tiesību savienībā pārvaldes paškontrole, kas ir saistīta ar administratīvo aizsardzības līdzekli, ir ne tikai tiesību subjekta, bet arī sabiedrības interesēs.

5. Starpsecinājums

70. Pamattiesību hartas 47. pantā paredzētās tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un efektivitātes princips tādējādi neliedz piemērot administratīvu aizsardzības līdzekli, kurš obligāti jāizsmēļ pirms prasības celšanas tiesā, ja šā aizsardzības līdzekļa noteikumi nesamērīgi neietekmē tiesību aizsardzības tiesā efektivitāti. Tādēļ obligātais administratīvais aizsardzības līdzeklis it īpaši nedrīkst neatbilstīgi aizkavēt pārsūdzības procedūru kopumā vai radīt pārmērīgus izdevumus.

71. Tomēr papildus ir jāprecizē, ka obligāta administratīvā aizsardzības līdzekļa saderība ar Savienības tiesībām neizslēdz iespēju, ka šāds procesuāls tiesību aizsardzības tiesā noteikums nav saderīgs ar valsts konstitucionālajām tiesībām.

C. Par trešo jautājumu – saraksta kā pierādījuma izslēgšana

72. Uzdotot trešo jautājumu, uz kuru atbilde ir jāsniedz pirms otrā jautājuma, Augstākā tiesa vēlas noskaidrot, vai strīdīgo sarakstu var izslēgt kā pierādījumu, jo tas *P. Puškār* rīcībā ir nonācis bez kompetento iestāžu piekrišanas.

1. Par jautājuma pieņemamību

73. Slovēnija un *P. Puškār* uzskata, ka šis jautājums ir nepieņemams, jo, ņemot vērā atbilstošu Savienības tiesību noteikumu neesamību, tas attiecoties tikai uz valsts tiesību aktu interpretāciju.

33 ECT spriedumi, 1978. gada 28. jūnijs, *König* pret Vāciju (6232/73, CE:ECHR:1980:0310JUD000623273, 98. punkts), 2001. gada 20. decembris, *Janssen* pret Vāciju (23959/94, CE:ECHR:2001:1220JUD002395994, 13. un 40. punkts), un 2014. gada 2. decembris, *Siermiński* pret Poliju (53339/09, CE:ECHR:2014:1202JUD005333909, 65. punkts).

34 Spriedums, 2014. gada 8. maijs, *N.* (C-604/12, EU:C:2014:302, 50. punkts).

35 Spriedums, 2006. gada 9. novembris, Komisija/Īrija (C-216/05, EU:C:2006:706, 33. punkts). Skat. arī ECT spriedumus, 2001. gada 19. jūnijs, *Kreuz* pret Poliju (28249/95, CE:ECHR:2001:0619JUD002824995, 59. punkts), un 2006. gada 24. maijs, *Weissman* u.c. pret Rumāniju (63945/00, CE:ECHR:2006:0524JUD006394500, 35. punkts).

36 Skat. 2013. gada 12. decembra spriedumu *X* (C-486/12, EU:C:2013:836, 29. punkts) attiecībā uz izdevumu iekasēšanu par piekļuves nodrošināšanu personas datu apstrādei.

74. Šajā iebildumā tomēr nav ņemts vērā, ka līdzīgi kā obligātais administratīvais aizsardzības līdzeklis arī pierādīšanas noteikumi ir procesuāli noteikumi, kuri, īstenojot ar Savienības tiesību aktiem piešķirtās tiesības, var ietekmēt tiesību aizsardzības efektivitāti. Tādēļ Savienības tiesību akti arī šajā jomā var ierobežot dalībvalstu procesuālo autonomiju.

75. Turpretim Čehijas Republika apšauba, ka šis jautājums ir atbilstīgs, jo viena no kompetentajām iestādēm pamatlietā – Finanšu administrācijas Noziedzīgo nodarījumu birojs – ir atzinusi, ka saraksts eksistējot un to esot izveidojusi cita kompetentā iestāde – Finanšu pārvalde. Ņemot vērā iepriekš minēto, varētu uzskatīt, ka tam nav vajadzīgs vēl kāds cits pierādījums, un jautājums būtu hipotētisks.

76. Tomēr it īpaši tiesas sēdē kļuva skaidrs, ka otra kompetentā iestāde, Finanšu pārvalde, pamatlietā ir apstrīdējusi, ka tā būtu šādu sarakstu izveidojusi vai par to zinātu. Turklāt katrā ziņā nav skaidrs, vai informācija, kas attiecas uz *P. Puškār*, ir daļa no attiecīgā saraksta. Visbeidzot nevar izslēgt, ka neatkarīgi no tiesvedības atrisinājuma Augstākajai tiesai tomēr būs jālemj par saraksta kā pierādījuma pieņemamību.

77. Līdz ar to jāuzskata, ka atbilde uz šo jautājumu ir vajadzīga pamatlīetas atrisināšanai.

2. Par atbildi uz jautājumu

78. Līdzīgi kā pirmā jautājuma kontekstā arī uz pierādīšanas noteikumiem attiecas dalībvalstu procesuālā autonomija. Tas tādēļ, ka Savienības tiesiskā regulējuma neesamības gadījumā dalībvalstīm, ievērojot līdzvērtības un efektivitātes principus, ir jānosaka pieņemamie pierādījumi³⁷.

79. Arī saistībā ar šo jautājumu nekas neliecina par to, ka līdzvērtības princips būtu pārkāpts. Līdz ar to atkārtoti nozīme ir tikai efektivitātes principam, kurš ir piemērojams kopā ar Hartas 47. pantā paredzētajām tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību.

80. Pieļaujamo pierādījumu par Savienības tiesību aktos paredzēto tiesību pārkāpumu ierobežojums ietekmē pamattiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību. Tādēļ šādam ierobežojumam ir nepieciešams pamatojums atbilstoši Hartas 52. panta 1. punktam.

81. Tā kā jautājums ir tikai par vienu iespējamu pierādījumu, tas neskar efektīvas tiesību aizsardzības būtību. Līdz ar to atkal ir jāizvērtē samērīgums.

82. Tiesa jau principā ir atzinusi mērķi nepieļaut tiesvedībās iekšēja rakstura dokumentu neatļautu izmantošanu³⁸. Kā pamatoti uzsver Augstākā tiesa, šis mērķis ir jāidentificē ar tiesībām uz lietas taisnīgu izskatīšanu, it īpaši ar procesuālo tiesību vienlīdzības principu, kas ir nostiprināts Hartas 47. pantā³⁹, jo nelegāla piekļuve iekšējai informācijai var būtiski kaitēt iesaistītajai pusei. Arī valsts iestādes var atsaukties uz šiem principiem, ja tās ir tiesvedības dalībnieces⁴⁰. Atteikums izmantot kā pierādījumu iekšēja rakstura dokumentu, kas iegūts neatļautā veidā, ir atbilstīgs instruments šī mērķa sasniegšanai.

37 Spriedumi, 1999. gada 9. februāris, *Dilexport* (C-343/96, EU:C:1999:59, 48. punkts (ir minēts tikai efektivitātes princips)), 2003. gada 10. aprīlis, *Steffensen* (C-276/01, EU:C:2003:228, 63. punkts), 2010. gada 28. janvāris, *Direct Parcel Distribution Belgium* (C-264/08, EU:C:2010:43, 33. un 34. punkts), 2014. gada 23. oktobris, *Unitrading* (C-437/13, EU:C:2014:2318, 27. punkts), 2015. gada 4. jūnijs, *Faber* (C-497/13, EU:C:2015:357, 64. punkts), 2015. gada 15. oktobris, *Nike European Operations Netherlands* (C-310/14, EU:C:2015:690, 27. un 28. punkts), kā arī 2015. gada 6. oktobris, *Capoda Import-Export* (C-354/14, EU:C:2015:658, 44. punkts).

38 Rikojumi, 2002. gada 23. oktobris, Austrija/Padome (C-445/00, EU:C:2002:607, 12. punkts), 2007. gada 23. marts, *Stadtgemeinde Frohnleiten un Gemeindebetriebe Frohnleiten* (C-221/06, EU:C:2007:185, 19. punkts), un 2009. gada 29. janvāris, *Donnici*/Parlaments (C-9/08, nav publicēts, EU:C:2009:40, 13. punkts).

39 Spriedumi, 2012. gada 6. novembris, *Otis u.c.* (C-199/11, EU:C:2012:684, 48. punkts), un 2016. gada 30. jūnijs, *Toma un Biroul Executorului Judecătoresc Horațiu-Vasile Cruduleci* (C-205/15, EU:C:2016:499, 36. un 47. punkts).

40 Spriedumi, 2005. gada 9. jūnijs, Spānija/Komisija (C-287/02, EU:C:2005:368, 37. punkts, par dalībvalstu tiesībām uz aizstāvēšanos), 2009. gada 2. decembris, Komisija/Īrija u.c. (C-89/08 P, EU:C:2009:742, 53. punkts, par Savienības iestādēm), un 2016. gada 18. februāris, Padome/*Bank Mellat* (C-176/13 P, EU:C:2016:96, 49. punkts, par kādu Irānas struktūru).

83. Šādu pierādījumu beznosacījuma noraidīšana tomēr nav vismazāk ierobežojošs līdzeklis. Drīzāk būtu jāizvērtē, vai tiesību subjektam ir tiesības piekļūt attiecīgajai informācijai. Šādā gadījumā tās vairs nebūtu likumīgas intereses novērst neatļautu izmantošanu.

84. Proti, noraidot neatļauti izmantotos dokumentus, Tiesa uzskata par iespējamu pašai pieprasīt tos iesniegt⁴¹. Tā turklāt arī uzsver, ka aizsardzība pret neatļautu izmantošanu ir pamatota ar to, ka attiecīgie dokumenti neesot publiski pieejami⁴². Visbeidzot tās judikatūra attiecībā uz tiesībām piekļūt dokumentiem liecina, ka var būt situācijas, kad iekšējo dokumentu neiesniegšana ir jāpamato⁴³. Tādēļ tiesībām piekļūt dokumentiem ir norādes funkcija, izskatot jautājumu par neatļauti izmantotu iekšējo dokumentu noraidīšanu⁴⁴.

85. Pamatlietā ir jāņem vērā, ka saskaņā ar Pamattiesību hartas 8. panta 2. punkta otro teikumu un Datu aizsardzības direktīvas 12. pantu ikvienam ir pieejas tiesības datiem, kas par viņu savākti. Tas principā attiecas arī uz iekļaušanu strīdīgajā sarakstā. Turklāt saskaņā ar Datu aizsardzības direktīvas 10. pantu vai 11. pantu datu subjektam saistībā ar datu ievākšanu ir jāsaņem informācija par to izmantošanu.

86. Datu aizsardzības direktīvas 13. panta 1. punktā gan ir paredzēts atļaut ierobežot piekļuves tiesības, ja tas ir vajadzīgs it īpaši kriminālsodāmu noziedzīgu nodarījumu profilaksei, izziņai, atklāšanai un kriminālvajāšanai (d) apakšpunkts) vai dalībvalsts svarīgās ekonomiskās vai finansiālās interesēs, ieskaitot nodokļu jautājumus (e) apakšpunkts), kā arī ar to saistītajai uzraudzībai, pārbaudei un reglamentējošām funkcijām (f) apakšpunkts). Katrā ziņā 13. pantā ir skaidri paredzēts, ka šādi ierobežojumi ir jāparedz tiesību aktos⁴⁵.

87. Ja šādi noteikumi eksistē, iespējams, ka datu subjekta tiesības piekļūt informācijai ir jāierobežo. Varbūt pastāv risks, ka tad, ja ir zināms, kurš ir iekļauts attiecīgajā sarakstā, mazinās uz attiecīgo sarakstu balstīto uzraudzības un pārbaudes darbību efektivitāte.

88. Tādēļ, pirms piekritīgās tiesas var noraidīt strīdīgā saraksta kā pierādījuma izmantošanu, tām ir jāizvērtē, vai šāds piekļuves tiesību ierobežojums ir paredzēts tiesību aktos un vai tas ir pamatots. Katrā ziņā tiesvedībā Tiesā netika sniegti apsvērumi ne par vienu no šiem aspektiem.

89. Pat ja ir faktori, kas liecina par likumīgām interesēm ievērot attiecīgā saraksta slepenību, kas, iespējams, ir paredzēts tiesību aktos, valsts tiesai turklāt vēl arī jāizvērtē, vai tie konkrētajā gadījumā ir svarīgāki par indivīda interesi celt prasību.

90. Muitas tiesību jomā Tiesa ir lēmusi, ka datu subjekta tiesību īstenošana tiek pārmērīgi apgrūtināta, ja viņam jāiesniedz dati, kuri nevar būt viņa rīcībā⁴⁶. Šis samērīguma izvērtējums citās jomās var izrādīties atšķirīgs, ja tiek skartas svarīgākas intereses nekā muitas ieņēmumi⁴⁷. Tomēr nešķiet, ka nodokļu ieņēmumi noteikti būtu jāuzskata par svarīgākiem nekā muitas ieņēmumi.

41 Rikojumi, 2002. gada 23. oktobris, Austrija/Padome (C-445/00, EU:C:2002:607, 12. punkts), 2007. gada 23. marts, *Stadtgemeinde Frohnleiten un Gemeindebetriebe Frohnleiten* (C-221/06, EU:C:2007:185, 19. punkts), un 2009. gada 29. janvāris, *Donnici*/Parlaments (C-9/08, nav publicēts, EU:C:2009:40, 13. punkts).

42 Rikojums, 2007. gada 23. marts, *Stadtgemeinde Frohnleiten un Gemeindebetriebe Frohnleiten* (C-221/06, EU:C:2007:185, 19. punkts).

43 Skat. spriedumus, 2008. gada 1. jūlijs, *Zviedrija un Turco*/Padome (C-39/05 P un C-52/05 P, EU:C:2008:374), un 2011. gada 21. jūlijs, *Zviedrija/MyTravel* un Komisija (C-506/08 P, EU:C:2011:496, 77. punkts un nākamie punkti).

44 Rikojums, 2009. gada 29. janvāris, *Donnici*/Parlaments (C-9/08, nav publicēts, EU:C:2009:40, 17. punkts).

45 Spriedums, 2015. gada 1. oktobris, *Bara* u.c. (C-201/14, EU:C:2015:638, 39. punkts).

46 Spriedums, 2014. gada 23. oktobris, *Unitrading* (C-437/13, EU:C:2014:2318, 28. punkts).

47 Ilustratīvi skat. spriedumus, 2013. gada 4. jūnijs, *ZZ* (C-300/11, EU:C:2013:363, 64.–68. punkts), un 2013. gada 18. jūlijs, *Kadi* u.c./Komisija (C-584/10 P, C-593/10 P un C-595/10 P, EU:C:2013:518, 128. un 129. punkts).

91. Turklāt pamatlietā interese saglabāt saraksta konfidencialitāti ir būtiski zaudējusi savu nozīmi, jo trešās personas to jau ir publiskojušas un Finanšu administrācijas Noziedzīgu nodarījumu birojs ir apstiprinājis tā esamību. Tādēļ varbūtējais kaitējums jau varētu būt nodarīts.

92. Datu subjektam gan var liegt atsaukties uz sarakstu, ja viņš pats ir piedalījies saraksta nesankcionētā publiskā izplatīšanā. Tas tādēļ, ka šādā veidā lietas dalībniekus varētu atturēt gūt labumu no viņu pašu nelikumīgas rīcības. Tomēr diez vai būtu pamatoti pārmest trešo personu rīcību tādām datu subjektam kā *P. Puškār*.

93. Tādējādi uz trešo jautājumu ir jāatbild, ka Hartas 47. panta otrajā daļā nostiprinātais lietas taisnīgas izskatīšanas princips būtībā ļauj kā nepieņemamus pierādījumus noraidīt tiesvedībā iesaistītas iestādes iekšējos dokumentus, kurus cits tiesvedības dalībnieks ir ieguvis bez attiecīgās iestādes atļaujas. Tomēr noraidīt pierādījumus nav iespējams, ja tas ir dalībvalsts finanšu iestādes izveidots saraksts, kurā ir iekļauti prasītāja personas dati, par kuru iestādei saskaņā ar Datu aizsardzības direktīvas 12. un 13. pantu ir jāpaziņo prasītājam.

D. Par otro jautājumu – saraksta pieņemamība no datu aizsardzības viedokļa

94. Otrais jautājums skar pamatlītas būtību. Jautājums ir par to, vai pamattiesības uz privātās dzīves neaizskaramību un datu aizsardzību, kā arī Datu aizsardzības direktīva liedz dalībvalstij nodokļu administrēšanas nolūkā veidot sarakstus ar personas datiem bez datu subjekta piekrišanas. Augstākā tiesa uzskata, ka šādā gadījumā risku pati par sevi radītu jau tiesību rīkoties ar personas datiem iegūšana, lai iestāde varētu cīnīties pret krāpšanu nodokļu jomā.

95. Katrā ziņā pamatlietā nav jāatbild uz vispārīgo jautājumu, vai nodokļu iestādes bez datu subjekta piekrišanas drīkst vākt personas datus. Neviens lietas dalībnieks to neapšaubā. Drīzāk ir jāprecizē, vai nodokļu administrācija nolūkā cīnīties pret krāpšanu nodokļu jomā drīkst uzturēt personu sarakstu, kuras fiktīvi ieņem vadošus amatus konkrētu juridisko personu uzņēmumos un nav piekritušas iekļaušanai šajā sarakstā. Uz šo jautājumu primāri jāatbild, ņemot vērā Datu aizsardzības direktīvu, jo tajā ir precizētas pamattiesības uz privātās dzīves neaizskaramību un datu aizsardzību. Ciktāl ir piemērojamas tikai pamattiesības – it īpaši kriminālvajāšanas jomā, kad ir piemērojami Savienības tiesību akti, – vēlreiz ir jāpārbauda, vai no tiem izriet atšķirīgas prasības.

96. Lietas dalībnieki ir pamatoti vienisprātis, ka personas iekļaušana šādā sarakstā un tās identificēšana ar konkrētām juridiskām personām ir jāuzskata par personas datu apstrādi Datu aizsardzības direktīvas 2. panta b) punkta izpratnē.

97. Saskaņā ar Datu aizsardzības direktīvas II nodaļas (“Vispārīgi noteikumi par personas datu apstrādes likumību”) noteikumiem jebkādi personas datu apstrādei, izņemot 13. pantā pieļautās atkāpes, ir jāatbilst 6. pantā minētajiem principiem par datu kvalitāti un vienam no 7. pantā uzskaitītajiem datu apstrādes leģitīmācijas principiem⁴⁸.

98. Kā jau tas atspoguļojas pašā prejudiciālajā jautājumā, par pamatu strīdīgā saraksta izveidošanai var izmantot gan Datu aizsardzības direktīvas 7. pantu (šajā ziņā skat. 1. punktu), gan 13. pantu (šajā ziņā skat. 2. punktu).

48 Spriedumi, 2008. gada 16. decembris, *Huber* (C-524/06, EU:C:2008:724, 48. punkts), un 2015. gada 1. oktobris, *Bara* u.c. (C-201/14, EU:C:2015:638, 30. punkts).

1. Par datu aizsardzības direktīvas 7. pantu

99. Saskaņā ar Datu aizsardzības direktīvas 7. pantu personas datus var apstrādāt tikai, ja ir izpildīts kāds no šajā noteikumā minētajiem sešiem nosacījumiem. Prejudiciālajā jautājumā ir minēti e) un f) punktā paredzētie gadījumi, proti, vajadzība izpildīt sabiedrības interesēs realizējamu uzdevumu un vajadzība ievērot personas datu apstrādātāja vai trešās personas likumīgās intereses. Papildus varētu ietvert arī 7. panta c) punktu, proti, vajadzību izpildīt juridiskas saistības.

100. Tomēr šajā sakarībā vēlos precizēt, ka izskatāmajā lietā uzskatu par nevajadzīgu izvērtēt 7. panta c) vai f) punktu. Tas tādēļ – kā to atzīst visi lietas dalībnieki, ka nodokļu iekasēšana un cīņa pret krāpšanu nodokļu jomā ir sabiedrības interesēs realizējami uzdevumi Datu aizsardzības direktīvas 7. panta e) punkta izpratnē.

101. Taču *P. Puškār* uzskata, ka Finanšu pārvalde sarakstu esot izveidojusi bez juridiska pamata, jo tikai Finanšu administrācijas Noziedzīgu nodarījumu birojs esot tiesīgs izveidot šādu sarakstu. Šis apsvēruma ir balstīts uz Likuma Nr. 333/2001 5. panta 3. punkta b) apakšpunktu, ar kuru Finanšu administrācijas Noziedzīgu nodarījumu birojam ir piešķirtas pilnvaras ievākt datus par pārkāpumiem vai aizdomām par izdarītiem pārkāpumiem.

102. Izvērtējot Datu aizsardzības direktīvas 7. panta e) punktu, šo argumentu varētu interpretēt tādējādi, ka, pēc *P. Puškār* domām, Finanšu pārvaldei nav deleģēts uzdevums vērsties pret fiktīviem juridisko personu vadītājiem.

103. Slovākija iebilst, ka pietiekams juridiskais pamats esot jau Likuma Nr. 563/2009 164. pants. Tajā ir paredzēts, ka nodokļu administrācijas nolūkos nodokļu iestādes, Finanšu pārvalde un (Finanšu) ministrija ir tiesīgas apstrādāt nodokļu maksātāju, to pārstāvju un citu subjektu personas datus.

104. Tikai valsts tiesa var izlemt, kādi uzdevumi saskaņā ar šiem noteikumiem kurai iestādei Slovērijā ir deleģēti. Tā tas ir arī attiecībā uz jautājumu, vai viens vai abi tiesiskie regulējumi ir interpretējami tādējādi, ka tie tajos attiecīgi minētajām iestādēm ļauj veidot attiecīgo sarakstu.

105. Tiesa katrā ziņā var izteikt savus apsvērumus par jautājumu, kādām Savienības tiesību aktos izvirzītām prasībām ir jāatbilst saskaņā ar Datu aizsardzības direktīvas 7. panta e) punktu vajadzīgajai atbilstošā uzdevuma deleģēšanai.

106. Šajā ziņā Datu aizsardzības direktīvas 7. panta e) punktā gan nav ietvertas nekādas norādes, tomēr šis noteikums ir jāskata kopā ar 6. pantā noteiktajiem principiem. Saskaņā ar 6. panta 1. punkta b) apakšpunktu personas datiem jābūt vāktiem konkrētiem, precīzi formulētiem un likumīgiem nolūkiem. 7. panta e) punkta piemērošanas jomā datu apstrādes mērķis ir nesaraunami saistīts ar deleģētajiem uzdevumiem. Līdz ar to uzdevumu deleģēšanai ir skaidri jāatbilst attiecīgās datu apstrādes mērķim.

107. Tā kā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu nav tuvāk precizēts strīdīgā saraksta mērķis, šis jautājums ir sīkāk jāanalizē Augstākajai tiesai. Katrā ziņā *a priori* nešķiet izslēgts, ka attiecīgais saraksts ir lietderīgs Likuma Nr. 563/2009 164. pantā paredzētajiem “nodokļu administrācijas nolūkiem”. Lai gan šajā pantā nav skaidri paredzēta personas datu reģistrēšana saistībā ar aizdomām par izdarītiem pārkāpumiem, datu subjektiem jārēķinās ar to, ka nodokļu iestādes šādus datus reģistrē, lai zinātu, kurām personām tām īpaši rūpīgi jāpievērš uzmanība. Tomēr daudz skaidrāka šādu datu lietderība ir Finanšu administrācijas Noziedzīgu nodarījumu biroja vajadzībām, kas izriet no Likuma Nr. 333/2011 5. panta 3. punkta b) apakšpunkta. Tādēļ to, ka attiecīgā iestāde veic datu reģistrēšanu, katrā ziņā var paredzēt.

108. Nākamajā posmā Augstākajai tiesai būs jāpārbauda, vai attiecīgā saraksta izveidošana un izmantošana, it īpaši *P. Puškār* iekļaušana tajā, ir vajadzīga sabiedrības interesēs. Proti, Hartas 7. pantā garantēto pamattiesību uz privātās dzīves neaizskaramību aizsardzība prasa, lai atkāpes no personas datu aizsardzības un tās ierobežojumi tiktu īstenoti absolūti nepieciešamā ietvaros⁴⁹. Tas nozīmē, ka ir jāievēro samērīguma princips⁵⁰, tātad datu apstrādei jābūt “piemērotai, nepieciešamai un samērīgai ar izvirzīto mērķi”.

109. Tādēļ Augstākajai tiesai būs konkrēti jāizvērtē, vai *P. Puškār* iekļaušana sarakstā ir piemērots līdzeklis, lai īstenotu dažādos saraksta izmantošanas mērķus, vai arī, iespējams, ir pieejami mazāk ierobežojoši, bet vienlīdz efektīvi līdzekļi, tomēr galvenokārt, vai viņa iekļaušana sarakstā ir atbilstīga salīdzinājumā ar attiecīgajiem mērķiem.

110. Lai gan trūkst konkrētas informācijas par saraksta izvirzīto mērķi, tomēr nav šaubu, ka iekļaušana attiecīgajā sarakstā būtiski ietekmē datu subjekta tiesības. Tas kaitē viņa reputācijai un praktiski var nopietni nelabvēlīgi ietekmēt viņa attiecības ar nodokļu iestādēm. Vienlaicīgi viņa iekļaušana sarakstā skar Hartas 48. panta 1. punktā nostiprināto nevainīguma prezumpciju⁵¹. Turklāt tiek skarta arī ar datu subjektu saistīto juridisko personu darījumdarbības brīvība, kas paredzēta Hartas 16. pantā.

111. Tik nopietna iejaukšanās var būt atbilstīga tikai tad, ja ir *pietiekams iemesls* aizdomām, ka datu subjekts fiktīvi ieņem vadošus amatus ar viņu saistītu juridisku personu uzņēmumos un tādējādi nodara kaitējumu sabiedrības interesēm iekasēt nodokļus un cīnīties pret krāpšanu nodokļu jomā⁵².

2. Par Datu aizsardzības direktīvas 13. pantu

112. Datu aizsardzības direktīvas 13. pantā dalībvalstīm ir atļauts noteiktu iemeslu dēļ atkāpties no dažiem direktīvas noteikumiem. Katrā ziņā 7. pants tur nav minēts. Tādēļ 13. pantu nevar izmantot, lai apšaubītu secinājumus par 7. panta e) punkta interpretāciju.

113. Turpretim, kā jau iepriekš norādīts⁵³, 13. pantam var būt nozīme saistībā ar jautājumu, vai strīdīgo sarakstu var uzturēt konfidenciāli, lai gan no Datu aizsardzības direktīvas 10., 11. un 12. panta izriet, ka datu subjekti parasti ir jāinformē par datu apstrādi. Šī informācija ir vajadzīgs nosacījums, lai datu subjekts varētu īstenot tiesības, kas tam izriet no Datu aizsardzības direktīvas un pamattiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību, kā arī personas datu aizsardzības⁵⁴. Tomēr galu galā jautājums, vai strīdīgais saraksts pamatoti ir uzskatīts par konfidenciālu, nevar ietekmēt to apstākli, vai *P. Puškār* pamatoti ir iekļauts šajā sarakstā.

49 Spriedumi, 2008. gada 16. decembris, *Satakunnan Markkinapörssi* un *Satamedia* (C-73/07, EU:C:2008:727, 56. punkts), 2013. gada 7. novembris, *IPI* (C-473/12, EU:C:2013:715, 39. punkts), 2014. gada 11. decembris, *Ryneš* (C-212/13, EU:C:2014:2428, 28. punkts), un 2015. gada 6. oktobris, *Schrems* (C-362/14, EU:C:2015:650, 92. punkts).

50 Spriedums, 2016. gada 21. decembris, *Tele2 Sverige* un *Watson* u.c. (C-203/15 un C-698/15, EU:C:2016:970, 96. punkts).

51 Skat. ECT spriedumus, 2008. gada 4. decembris, *S.* un *Marper* pret Apvienoto Karalisti (30562/04 un 30566/04, CE:ECHR:2008:1204JUD003056204, 122. punkts), kā arī 2011. gada 18. oktobris, *Khelili* pret Šveici (16188/07, CE:ECHR:2011:1018JUD001618807, 68. punkts).

52 Skat. spriedumus, 2014. gada 8. aprīlis, *Digital Rights Ireland* u.c. (C-293/12 un C-594/12, EU:C:2014:238, 58. un 59. punkts), kā arī 2016. gada 21. decembris, *Tele2 Sverige* un *Watson* u.c. (C-203/15 un C-698/15, EU:C:2016:970, 105. un 106. punkts), kā arī ECT spriedums, 2011. gada 18. oktobris, *Khelili* pret Šveici (16188/07, CE:ECHR:2011:1018JUD001618807, 66.–68. punkts).

53 Skat. iepriekš, 86. punktu un nākamās punktus.

54 Spriedumi, 2009. gada 7. maijs, *Rijkeboer* (C-553/07, EU:C:2009:293, 49. punkts), un 2014. gada 17. jūlijs, *Y. S.* (C-141/12 un C-372/12, EU:C:2014:2081, 44. punkts).

3. Par pamattiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību un datu aizsardzību

114. Pamattiesības uz privātās dzīves neaizskaramību Hartas 7. pantā un personas datu aizsardzība 8. pantā, kuriem Savienības tiesību aktu piemērošanas jomā ir īpaša nozīme krimināltiesisku pasākumu kontekstā, ļauj izdarīt tādu pašu secinājumu kā Datu aizsardzības direktīvas 7. panta e) punkta piemērošana.

115. Personas iekļaušana strīdīgajā sarakstā ietekmētu abas pamattiesības. Saskaņā ar Hartas 52. panta 1. punktu šāda iejaukšanās ir pamatota tikai tad, ja tā ir balstīta uz pietiekamu likumisku pamatu, ievēro abu pamattiesību būtību un samērīguma principu.

116. Līdz šim no minētajiem aspektiem vēl nav aplūkota tikai pašas būtības ievērošana. Tomēr, lai gan ir ierobežojumi, kas saistīti ar iekļaušanu strīdīgajā sarakstā, ja pārējos aspektos tiek ievērots samērīguma princips, tie nesasniedz līmeni, kad būtība pati ir pārkāpta.

4. Starpsecinājums

117. Tādēļ uz trešo jautājumu ir jāatbild, ka nodokļu administrācija saskaņā ar Datu aizsardzības direktīvas 7. panta e) punktu var saviem mērķiem uzturēt to personu sarakstu, kuras fiktīvi ieņem vadošus amatus noteiktu juridisku personu uzņēmumos un nav devušas savu piekrišanu iekļaušanai šajā sarakstā. Tā tas ir ar nosacījumu, ka šis uzdevums nodokļu administrācijai ir deleģēts ar tiesību aktu, saraksta izmantošana faktiski ir atbilstīga un vajadzīga nodokļu administrēšanas mērķiem un ir pietiekams pamats aizdomām, ka attiecīgās personas pamatoti ir iekļautas šajā sarakstā. Šādā gadījumā saraksta izveidi un izmantošanu pieļautu arī pamattiesības uz privātās dzīves neaizskaramību Hartas 7. pantā un personas datu aizsardzība 8. pantā.

E. Par ceturto jautājumu – attiecībām starp Tiesu un ECT

118. Ar ceturto jautājumu ir jānoskaidro, vai valsts tiesa var sekot Eiropas Savienības Tiesas judikatūrai, ja tā ir pretrunā ECT judikatūrai.

119. Kā norāda dažādi lietas dalībnieki, ir šaubas par attiecīgā jautājuma pieņemamību šādā formā, it īpaši tādēļ, ka Augstākā tiesa neidentificē, kādā jautājumā abām Eiropas tiesām ir pretrunīgs viedoklis un cik lielā mērā šādām pretrunām var būt nozīme pamatlietas iztiesāšanā. Prejudiciāla nolēmuma tiesvedība, proti, nav paredzēta atzinumu sniegšanai par vispārīgiem vai hipotētiskiem jautājumiem⁵⁵.

120. Tomēr attiecīgajā jautājumā ir ietverts elements, kuram var būt nozīme pamatlietas galīgā iztiesāšanā. Tas tādēļ – kā izriet no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu, ka izskatāmajā lietā ir strīds starp Slovākijas Konstitucionālo tiesu un Slovākijas Augstāko tiesu, turklāt Konstitucionālā tiesa atsauca uz ECT judikatūru, bet nesniedz savus apsvērumus par Tiesas judikatūru. Arī pārējie prejudiciālie jautājumi liecina par to, ka iesniedzējtiesa nav pārliecināta, vai no mūsu Tiesas judikatūras izriet tādi paši secinājumi, kādus izdara Slovākijas Konstitucionālā tiesa. Tādēļ ir lietderīgi piedāvāt risinājumu, kas jādara, ja iesniedzējtiesa – iespējams, ņemot vērā Slovākijas Konstitucionālās tiesas nolēmumu – uzskata, ka abām Eiropas tiesām ir pretrunīgs viedoklis kādā jautājumā, kas ir nozīmīgs pamatlietas iztiesāšanā.

⁵⁵ Spriedums, 2016. gada 21. decembris, *Tele2 Sverige un Watson u.c.* (C-203/15 un C-698/15, EU:C:2016:970, 130. punkts un tajā minētā judikatūra).

121. Turklāt līdzīgi jau ir lēmusi arī Tiesa, kad tai tika lūgts precizēt LESD 267. pantā paredzēto tiesību vai attiecīgi pienākuma iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu piemērojamību⁵⁶. Bieži šajos lūgumos sniegt prejudiciālu nolēmumu ir ietverti konkrēti jautājumi, atbildes uz kuriem ir vajadzīgas, lai varētu iztiesāt attiecīgo pamatlietu. Tomēr Tiesa sniedz atbildes arī uz vispārīgākiem jautājumiem LESD 267. panta kontekstā. Proti, pretējā gadījumā būtu maz ticams, ka Tiesai radies iespēja izteikt savus apsvērumus par šādiem jautājumiem. Vienlaicīgi pastāvētu bažas, ka valsts tiesām ir saglabājušās neskaidrības par to tiesībām vai pienākumu izmantot lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu un tādēļ tās varētu pieļaut novēršamas kļūdas, piemērojot Savienības tiesību aktus.

122. Kas attiecas uz pārformulēto prejudiciālo jautājumu, Hartas 52. panta 3. punkta pirmajā teikumā ir paredzēts, ka Hartā ietvertajām tiesībām, kuras atbilst ECPAK garantētajām tiesībām, šo tiesību nozīme un apjoms ir tāds pats kā ECPAK noteiktajām tiesībām. Atbilstoši attiecīgā noteikuma skaidrojumiem garantēto tiesību nozīmi un apjomu nosaka ne tikai ECPAK formulējums, bet tostarp arī ECT judikatūra⁵⁷. Tomēr Hartas 52. panta 3. punkta otrajā teikumā ietvertais regulējums neliedz Savienības tiesību aktos paredzēt plašāku tiesību aizsardzību.

123. Tādējādi Savienības tiesību akti ļauj Tiesai atkāpties no ECT judikatūras tikai, ciktāl Tiesa noteiktām pamattiesībām piešķir plašāku aizsardzību nekā ECT. Un arī šāda atkāpe ir pamatota tikai tad, ja tā citām Hartā ietvertajām pamattiesībām, kuras atbilst ECPAK garantētajām tiesībām, vienlaicīgi neparedz mazāku aizsardzību par to, kas izriet no ECT judikatūras. Jāatceras, piemēram, par gadījumiem, kad starp noteiktām pamattiesībām ir jāpanāk līdzsvars⁵⁸.

124. Ja no Tiesas judikatūras izriet pamatota plašāka pamattiesību aizsardzība, Savienības tiesību pārākums nozīmē valsts tiesām pienākumu Savienības tiesību piemērošanas jomā ievērot Tiesas judikatūru un garantēt šo aizsardzību.

125. Tomēr, ja valsts tiesa uzskata, ka Tiesas judikatūra attiecībā uz noteiktām pamattiesībām, kuras ir nostiprinātas gan Hartā, gan ECPAK, garantē mazāku aizsardzību nekā ECT judikatūra, nenovēršami rodas jautājums par Savienības tiesību interpretāciju, proti, attiecībā uz konkrētajām pamattiesībām un Hartas 52. panta 3. punktu. Jo šāda valsts tiesas nostāja izraisa to, ka Tiesas veikta aplūkojamo pamattiesību interpretācija būtu pretrunā 52. panta 3. punktam.

126. Ja šādam jautājumam ir būtiska nozīme, lai iztiesātu lietu, kuru izskata valsts tiesa, tā saskaņā ar LESD 267. panta otro daļu var lūgt Tiesu sniegt nolēmumu par šo jautājumu. Ja valsts tiesas nolēmumu vairs nevar pārsūdzēt, tai saskaņā ar LESD 267. panta trešo daļu pat ir *pienākums* vērsties Tiesā.

127. Tādējādi uz ceturto jautājumu ir jāatbild, ka, ja valsts tiesa uzskata, ka tajā izskatīšanā esošas lietas iztiesāšanu ietekmē Eiropas Savienības Tiesas judikatūra, kurā ir paredzēta Hartā ietverta tiesību, kuras atbilst ECPAK garantētajām tiesībām, mazāka aizsardzība nekā Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrā noteiktā, valsts tiesa var vērsties Eiropas Savienības Tiesā, lai noskaidrotu, kā šajā gadījumā ir interpretējami Savienības tiesību akti. Ja valsts tiesas nolēmumus vairs nevar pārsūdzēt, tai ir pienākums vērsties Tiesā.

⁵⁶ Skat. spriedumus, 1991. gada 27. jūnijs, *Mecanarte* (C-348/89, EU:C:1991:278, 42. punkts un nākamie punkti), 2008. gada 16. decembris, *Cartesio* (C-210/06, EU:C:2008:723, 80. punkts un nākamie punkti), 2013. gada 18. jūlijs, *Consiglio Nazionale dei Geologi* (C-136/12, EU:C:2013:489, 21. punkts un nākamie punkti).

⁵⁷ Spriedumi, 2010. gada 22. decembris, *DEB* (C-279/09, EU:C:2010:811, 35. un 37. punkts), un 2016. gada 30. jūnijs, *Toma un Biroul Executorului Judecătoresc Horațiu-Vasile Cruduleci* (C-205/15, EU:C:2016:499, 41. punkts).

⁵⁸ Skat., piemēram, spriedumu, 2008. gada 29. janvāris, *Promusicae* (C-275/06, EU:C:2008:54, 68. punkts).

VI. Secinājumi

128. Tādēļ ierosinu Tiesai nolemt šādi:

- 1) personas datu izmantošanai, iekasējot nodokļus, ir piemērojama Eiropas Parlamenta un Padomes 1995. gada 24. oktobra Direktīva 95/46/EK par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti ar grozījumiem, kas izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 29. septembra Regulu (EK) Nr. 1882/2003, kā arī Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 7. un 8. pants, savukārt krimināltiesību jomā ir piemērojams tikai Hartas 7. un 8. pants, ja runa ir par jautājumiem, kas ietilpst Savienības tiesību aktu piemērošanas jomā;
- 2) Hartas 47. pantā paredzētās tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un efektivitātes princips neliedz piemērot administratīvu aizsardzības līdzekli, kurš obligāti jāizsmel pirms prasības celšanas tiesā, ja šā aizsardzības līdzekļa noteikumi nesamērīgi neietekmē tiesību aizsardzības tiesā efektivitāti. Tādēļ obligātais administratīvais aizsardzības līdzeklis it īpaši nedrīkst neatbilstīgi aizkavēt pārsūdzības procedūru kopumā vai radīt pārmērīgus izdevumus;
- 3) nodokļu administrācija saskaņā ar Direktīvas 95/46 7. panta e) punktu var saviem mērķiem uzturēt to personu sarakstu, kuras fiktīvi ieņem vadošus amatus noteiktu juridisku personu uzņēmumos un nav devušas savu piekrišanu iekļaušanai šajā sarakstā. Tā tas ir ar nosacījumu, ka šis uzdevums nodokļu administrācijai ir deleģēts ar tiesību aktu, saraksta izmantošana faktiski ir atbilstīga un vajadzīga nodokļu administrēšanas mērķiem un ir pietiekams pamats aizdomām, ka attiecīgās personas pamatoti ir iekļautas šajā sarakstā. Šādā gadījumā saraksta izveidi un izmantošanu pieļautu arī pamattiesības uz privātās dzīves neaizskaramību Hartas 7. pantā, un personas datu aizsardzība 8. pantā;
- 4) Hartas 47. panta otrajā daļā nostiprinātais lietas taisnīgas izskatīšanas princips būtībā ļauj kā nepieņemamus pierādījumus noraidīt tiesvedībā iesaistītas iestādes iekšējos dokumentus, kurus cits lietas dalībnieks ir ieguvis bez attiecīgās iestādes atļaujas. Tomēr noraidīt pierādījumus nav iespējams, ja tas ir dalībvalsts finanšu iestādes izveidots saraksts, kurā ir iekļauti prasītāja personas dati, par kuru iestādei saskaņā ar Direktīvas 95/46 12. un 13. pantu ir jāpaziņo prasītājam;
- 5) ja valsts tiesa uzskata, ka tajā izskatīšanā esošas lietas iztiesāšanu ietekmē Eiropas Savienības Tiesas judikatūra, kurā ir paredzēta Hartā ietverta tiesību, kuras atbilst ECPAK garantētajām tiesībām, mazāka aizsardzība nekā Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrā noteiktā, valsts tiesa var vērsties Eiropas Savienības Tiesā, lai noskaidrotu, kā šajā gadījumā ir interpretējami Savienības tiesību akti. Ja valsts tiesas nolēmumus vairs nevar pārsūdzēt, tai ir pienākums vērsties Tiesā.